

КОМУНІКАТИВНЕ ВИКЛАДЕННЯ ГРАМАТИКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Граматику зазвичай визначають як розділ мовознавства, який вивчає закономірності зміни та сполучення слів, які утворюють осмислені речення.

Вміння змінювати та сполучати слова — одна із найважливіших умов практичного володіння мовою та використання її як засобу спілкування.

Воно ефективне тільки у тому випадку, якщо здійснюється автоматизовано тобто включає необхідний набір граматичних навичок

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetman Ky

оскільки граматика поруч зі словниковим та звуковим складом представляє собою матеріальну основу мовлення. Граматиці належить організуюча роль.

У корі головного мозку діє система стереотипів, яка і диктує ці правила організації слів у зв'язане ціле. Система стереотипів визначає існування інтуїтивної, неусвідомленої граматики, яку носить у собі кожна людина на рідній мові. При вивченні іноземної мови також необхідно запустити механізм стереотипів на базі відібраного граматичного мінімуму, тобто створити інтуїтивну граматику, яка б сприяла організації мовлення на іноземній мові.

На відміну від вивчення рідної мови тут вже потрібні спеціальні зусилля, щоб викликати мотивацію вивчення іноземної мови.

Мабуть жоден з аспектів навчання мовам не був предметом таких інтенсивних обговорень та дискусій, як граматика.

У подальшому граматика постійно поповнювалася новим змістом і вже з XIX століття стала означати:

- граматична будова мови;
- розділ мовознавства, який вивчає таку будову;
- сукупність правил зміни слів, їх з'єднань у сполучення та речення;
- підручник, який вміщує опис правил.

У кінці XX століття у мовознавстві утворився цілий конгломерат граматичних наук, складові частини якого були зорієнтовані на різні цілі: граматика для різних вікових категорій учнів і ступенів навчання граматиці для певних типів навчальних закла-

дів, граматики для людей з різним лінгвістичним досвідом і які мають різні професії (граматика для вчителів, бізнесменів, які вивчають іноземні мови) і т.п.

Враховуючи сучасні потреби практичного оволодіння іноземними мовами, а також виходячи з досвіду багатьох країн, Рада Європи прийняла рішення: при навчанні іноземним мовам рекомендувати постановку тільки практичних (комунікативних) цілей навчання граматичній будові.

Якщо проаналізувати вивчення граматики іноземних мов у вітчизняних навчальних закладах за останні десятиріччя, то можна зробити висновок: граmatика має чітко виражену описово-лінгвістичну (а не комунікативну) спрямованість, яка проявляється у викладі теорії, типах завдань та вправ.

Наведемо приклади із діючих граматик англійської мови: в англійській мові є різні типи присудків; вони відрізняються як по структурі (просте та складене), так і по складу (іменний складений присудок, складений дієслівний присудок). Складений дієслівний присудок може бути аспектним і модальним. «Складений дієслівний аспектний присудок складається із аспектного дієслова і непередикативної форми дієслова (у формі інфінітива або герундія)». «Основними аспектними дієсловами англійської мови є: to begin, to continue, to finish, to go on, to start, to stop». Іменний складений присудок складається з дієслова-зв'язки (the link-verb) та іменної частини — передикатива (the predicative).

Основними дієсловами зв'язками у англійській мові є: to be, to feel, to become, to get, to grow, to turn, to remain, to keep, to look.

Тут ми бачимо, що граматики іноземних мов для наших навчальних закладів у багатьох випадках не слугують досягненню практичних цілей навчання, до яких закликає Рада Європи. Саме по собі визначення частин мови, членів речення, типів речення, типів присудка і т. і. — інформація, як і багато інших завдань спрямовані на відшукування цих граматичних категорій у текстах, на їх запам'ятовування та відтворення, не сприяє формуванню мовленнєвих вмінь, які утворюються на основі специфічних механізмів мовлення і не пов'язані з встановленими у лінгвістиці поняттями та системою.

Вважається, що для кращого досягнення мети практичного оволодіння мовою слід звернути увагу на наступні фактори:

1. Покращити відбір граматичних явищ у програмах, підручниках іноземних мов диференційовано для різних типів навчальних закладів. З цією метою потрібно провести спеціальні методи — лінгвістичні дослідження.

2. Змінити характер і мову викладення граматичного матеріалу, особливо при навчанні студентів, які не мають лінгвістичної освіти. Абстрактність, сухість викладання матеріалу створюють у студентів негативне відношення до граматики. Її треба викладати живо і зацікавлено, викликати інтерес, супроводжувати цікавими прикладами.

3. Потрібно покращити диференціацію, відбираючи матеріал для активного і пасивного граматичного мінімуму при використанні різних засобів навчання іноземним мовам. Наприклад, формулювання правил активного граматичного мінімуму повинно показати студентам та учням, як можна передати звичайні засоби висловлення думки в рідній мові лексико-граматичними засобами іноземних мов. Наприклад, як передати неозначено-особові речення (говорять, пишуть) засобами іноземної мови, яка вивчається (англ.: *they say*; франц.: *on dit, on écrit* і т. ін.)

4. Переглянути використання граматичної термінології у вивченні іноземних мов.

Для вдосконалення навчання граматиці доцільно укласти нові підручники як для середньої, так і для вищої школи. Перші кроки в цьому напрямку вже роблять ентузіасти-новатори вищої школи, як, наприклад [6].

У підручниках можна помістити стислий термінологічний словник з пояснюючими прикладами. Дидактичні граматики бажано укладати за принципом: від прикладів граматичних форм у реченнях до їх значення, а не від терміна до значення.

Все це безумовно повинно підвищити ефективність навчання іноземним мовам.

Література

1. Бархударов Л. С., Штелинг Д. А. Грамматика английского языка: Учебник для институтов и факультетов иностранных языков. — М.: Высшая школа, 1973. — С. 299.
2. Верба Л. Г., Верба Г. В. Грамматика сучасної англійської мови: Довідник — К.: Логос, 2001. — С. 185.
3. Council of Europe. The Council of Europe and Modern Languages. — Strasbourg, 1993. — P. 4.
4. Гусак Т. М. Англійська грамматика на практиці: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 183 с.
5. Роль и место грамматики в обучении иностранным языкам. Ч.1. — СПб., 1998. — С. 18.
6. Самойлова О. П., Комірна Є. В. Посібник з практичної граматики французької мови. — К.: КНЛУ, 2005. — 493 с.